

Luonnos

TAMPERE.
FINLAND

Tampella

Hyvinvointisuunnitelma 2021-2025

Jaana Ylänen,
hyvinvointikoordinaattori

Hyvinvointisuunnitelman (HVS) taustamateriaalit

Laaja hyvinvointikertomus 2017–2020, Pirkanmaan alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2021–2024

+ Edellisen Hyvinvointisuunnitelman toteutumattomat tavoitteet

Kaupunkistrategian tulevaisuusanalyysit 14 eri teemassa keväällä 2021

Lisätään tarvittavat teemat, jotka eivät sisälly tulevaisuustyöskentelyyn

Strategialuonnos ja Pormestariohjelma

Nostot luonnoksesta, käsittelyt vaikuttamistoimielimissä,
lautakunnissa ja johtoryhmissä

-> hyvinvointikertomuksen ja suunnitelman hyväksyminen
(KV joulukuu)

Pirkanmaan alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman 2021–2024 painopisteet

Painopisteet:

- Elintavoilla fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia
- Osallisuus ja vaikuttaminen
- Turvallinen elinympäristö
- Vaikuttavat palvelut

Tarkemmat ehdotukset kunnille löytyvät täältä:

[Pirkanmaan alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma](#)

- **Terveys**
  - Elintavat ja riskitekijät
  - Palveluiden käyttö ja saatavuus
- **Koulutus**
  - Varhaiskasvatus
  - Koulutustaso
- **Henkilökohtainen työ ja toiminta**
  - Eläköityminen
  - Harrastaminen
- **Ympäristö**
  - Ilmastotavoitteet
  - Ympäristöhaitat
  - Virkistys ja luontoarvot
  - Liikenne ja asuinympäristö
- **Äänen saaminen kuuluville yhteiskunnassa**
  - Osallistumismahdollisuudet
- **Sosiaaliset yhteydet ja suhteet**
  - Ystävyyssuhteet
  - Kiusaaminen
- **Aineellinen elintaso**
  - Tulotaso
  - Asuminen
- **Turvallisuuden tunne**
  - Rikokset
  - Koettu turvallisuus ja väkivalta
  - Tapaturmat ja onnettomuudet

ELINTAVAT JA RISKITEKIJÄT

• Päähteet

- **Ehkäisevän päihdetyön** kohdentuminen kaikille kuntalaisille koetaan tarpeelliseksi.
  - Miesten viikoittainen alkoholin keskilutuksen huippu saavutetaan jo 30 vuoden iässä jatkuen 70 vuoden ikään asti, kun taas naisilla viikoittaisen keskilutuksen huippu tulee 60 vuoden iässä. Aikuisista alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C), % (FinSote 2020): **65 vuotta täyttäneet: Tampere 42 % ja koko maa 34,3 %**
Erityisesti huolta aiheuttaa ikääntyneiden naisten alkoholin käytön lisääntyminen.
- Painopiste eläköitymisen ajankohdassa: terveystarkastusten yhteydessä puheeksi otto, ept tiedotus
  - Ehkäisevän päihdetyön kuntalaistiedottamista yhteistyössä ept järjestöjen kanssa tehostetaan kaikissa ikäryhmissä : sisällytetään tavoitemittariin
- Päihdehoidon tiekartta: Päihdetilannekuvan muodostaminen riittävän tiheällä aikavälillä. Verkosto- ja järjestöyhteistyön vahvistaminen, tilannekuvan muodostaminen yhteistyön kautta.
  - Yhä nuorempien lasten ja nuorten päihteidenkäyttö huolestuttaa perheiden parissa työskenteleviä, myös nuorisovaltuustossa nostettiin asiaa esiin.

Suunnitelman 2017-20 toteutumattomat tai vain osittain toteutuneet tavoitteet:

- Ehkäisevän päihdetyön resurssien lisääminen Aluehallintoviraston ja THL:n suositusten mukaisiksi (0,3–0,5 htv/20 000 asukasta)
- Mielenterveyspalvelujen käyttäjien työttömien tavoittaminen riittävän varhain ravitsemuso hjaukseen.
- Edistetään lasten ja nuorten terveystottumuksia (mukaan lukien lihavuuden ehkäisy ja suun terveyden, ravitsemuksen ja liikunnan).

Ehdotukset tavoitteiksi 2021-25:

- Ehkäisevää päihdetyötä tehdään suunnitelmallisesti: yhdessä asukkaiden, järjestöjen ja hyvinvointialueen kanssa

ELINTAVAT JA RISKITEKIJÄT

• Mielen terveys

- Hyvän mielen kunta – tarkistuslista, tarkistuslistalla suunnataan painopistettä korjaavista palveluista mielen terveyden vahvistamiseen, ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen puuttumiseen. Tietoisuus kuntalaisten mielen hyvinvoinnin merkityksestä kasvaa: hyvä mielen terveys on osa kestävästä sosiaalista ja taloudellista kehitystä. Tarkistuslista sisältää 9 osa-aluetta (Strategia ja johtaminen, Mielen terveyden edistäminen koko kunnan tehtävänä, Rajapinnat yhteistyö ja kumppanuudet, Näyttöön perustuva tieto ja toimintamallit, Eri ikäryhmien huomiointi, Haavoittuvassa asemassa olevien huomiointi, Tiedon tarjoaminen, Varhainen puuttuminen, Toiminnan seuranta ja arviointi)
  - Toimintamalli tuottaa tietoa myös mielen terveyden myönteisistä ulottuvuuksista

• Ravitsemus

- Kouluterveyskyselyn tuloksista käy ilmi aamupalan ja koululounaan jääminen väliin entistä useammalta. Pitkillä aterioväleillä on vaikutusta useisiin hyvinvoinnin osatekijöihin (painonhallinta, mielen terveys, yleinen jaksaminen). Noin joka viidennellä on kouluterveyskyselyn mukaan riski syömishäiriölle. Riittämätön, epäsäännöllinen ja yksipuolinen syöminen voi olla yhteydessä mm. mielialaan ja uneen.
  - Otetaan käyttöön Nykytila.fi työkalu, jossa lapset ja nuoret otetaan mukaan myös ruokailun suunnitteluun.
- Koululounaan väliin jättämisellä voi olla erilaisia taustoja: Ruokailu sosiaalisina vapaampana tilanteena voi olla toimia myös kiusaamisen paikkana, yksinäisyys voi olla myös osasyynä sille että kouluruokailuun ei mennä koska ei ole kaveria jonka kanssa syödä. Sosiaalinen paine porukassa, joku on päättänyt että ei mennä syömään joten kukaan ryhmästä ei mene. Koululounas on kuitenkin kyselyn mukaan maukasta ja laadukasta.

Suunnitelman 2017-20 toteutumattomat tai vain osittain toteutuneet tavoitteet :

- Ehkäisevän päihdetyön resurssien lisääminen Aluehallintoviraston ja THL:n suositusten mukaisiksi (0,3–0,5 htv/20 000 asukasta)
- Mielen terveyspalvelujen käyttäjien työttömien tavoittaminen riittävän varhain ravitsemus ohjaukseen.
- Edistetään lasten ja nuorten terveystottumuksia (mukaan lukien lihavuuden ehkäisyn ja suun terveyden, ravitsemuksen ja liikunnan).

Ehdotukset tavoitteiksi 2021-25:

- Mielen terveys: otetaan käyttöön Hyvän mielen kunta - tarkistuslista
- Ravitsemus: Varhaiskasvatuksen ja koulun ruokakasvatuksen kehittämiseen ja arviointiin hyödynnetään nykytila.fi - itsearviointityökalua / mittarina itsearviointityökalu on käytössä

PALVELUIDEN KÄYTTÖ JA SAATAVUUS

- **Palveluohjaus:**
  - Kokonaisvaltaista palveluohjausta eri palveluista ei ole olemassa.
  - Kattava ja tarkoituksenmukainen palveluverkosto ja lähipalvelut tukevat osallisuutta.
- **Liikenneköyhyys:**
  - Palveluverkon suunnittelu ja liikenteen kysynnän vahvempi yhteenkytkentä tarpeen.
-> liikenneköyhyyden huomiointi
  - Palvelut tulee olla saavutettavissa kestäväillä kulkumuodoilla
  - Hankalat matkat hoidon ja palvelun saannin esteenä (Finsote 2020): Sosiaalipalvelut 37,8 % ja Terveyspalvelut 19,2 %
- **Palvelutarpeen kasvu tulee asukkaiden ikääntymisen myötä, palvelutarve kasvaa eri alueilla eri tahdissa.**
  - Tampere kuten monet muutkin alueet ikääntyvät voimakkaasti. Osa Tampereen alueista ikääntyy muita alueita nopeammin ja voimakkaammin -> **palvelutarpeen kasvu**
  - **Aluetyö** haastaa kaupungin toimintatapoja, kun pitäisi pystyä toimimaan sektorirajat ylittäen.
- **Digitaaliset palvelut**
  - Digituki erityisryhmille mahdollistettava (ikäntyneet, toimintarajoitteiset)

Suunnitelman 2017-20 toteutumattomat tai vain osittain toteutuneet tavoitteet:

- Ihmisten erilaisuus huomioidaan digitaalisia palveluja kehitettäessä ja varmistetaan siten kaikkien palvelujen saatavuus jatkossakin kaikille kuntalaisille.
- Laajennetaan neuvoloiden, kouluterveydenhuollon ja kulttuuri palvelujen yhteistyötä kulttuurilähetteen antamisessa.
- Lisätään ja tuetaan ikäihmisten liikuntamahdollisuuksia.

Ehdotukset tavoitteiksi 2021-25:

- Palveluohjauksen kehittyminen/toimiminen muutoksessa. Yhdyspinta hyvinvointialueelle.
- Liikenneköyhyys: Fyysinen palveluiden saatavuus
- Digitalisaatio ja saavutettavuus (erityisryhmät)

VARHAISKASVATUS JA KOULUTUSTASO

- **Alueiden eriarvoisuus:**
  - Tampereelta löytyy n. viisi aluetta, joiden asukkaista suurelta osin tulo- ja **koulutustaso** on erityisen alhainen ja työttömyys on erityisen runsasta verrattuna kaupungin muihin alueisiin.
- **Nivelvaiheen tuki:** Nuorten kohtaaminen aidosti erityisen tärkeää, rinnalla kulkijan tarve monella nuorella tässä kohden tarpeen.
- **Yhteistyö koulujen ja vanhempien kanssa /kouluun kiinnittyminen:**
  - Äidit mukaan kouluun (Espoo ja Vantaa) erityisesti maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten osalta on noussut huoli vanhempien ja koulun välisen yhteistyön puutteista. Perheverkossa nostettiin esiin tarve kouluun siirtymisen tukipaketista koteihin erityisesti maahanmuuttajataustais ten lasten perheissä. Äidit mukana –hanke Vantaalla toimi vuoden verran tuoden äidit mukaan 1. ja 2.luokalla olevien lasten oppitunneille. Mallista saatiin erittäin hyviä tuloksia sekä koulun ja perheiden yhteisen toiminnan tukemisen mutta myös äitien kielitaidon kehittymisen osalta. Hanke motivoi myös omakohtaisiin opintoihin.
  - Esim. Tukipaketin tarve maahanmuuttajaperheille, joiden ensimmäinen lapsi aloittaa peruskoulun
  - Tiedottaminen, Wilma-viestintä ei ole kaikille perheille ymmärrettävää ja myös viestinnän painottuessa koulussa tapahtuneisiin negatiivisiin asioihin vaikuttaa myös vanhempien kiinnostukseen osallistua vanhempainiltoihin.
- **Eriytymiskehitystä on ennaltaehkäistävä:**
  - Maahanmuuttajien osallisuutta ja yhteiskunnan kaksisuuntaista kotoutumista tulee kehittää pitkäjänteisesti huomioiden eri maahanmuuttajaryhmät.
  - Vahva palvelujen digitalisaatio ja kielitaidon puute voivat lisätä syrjäytymiskehitystä/ Segregaatio ja eriarvoistuminen uhkaa lisääntyä ja sekä S2- että erityisen tuen ja kulttuurisensitiivisen opetuksen sisällä on valtavia alueellisia, jopa koulukohtaisia eroja. Tämä epäkohta tulisi korjata, jotta nuorena ja aikuisena etenevä syrjäytyminen voitaisiin tehokkaammin ehkäistä jo kouluvaiheessa

Suunnitelman 2017-20 toteutumattomat tai vain osittain toteutuneet tavoitteet: Tähän teemaan ei sisältynyt tavoitteita

Ehdotukset tavoitteiksi 2021-25:

- Nivelvaiheen tuki: Jokainen nuori suorittaa toisen asteen/ mittarit mm. Negatiiviset keskeytykset
- Kouluun kiinnittyminen:
- ESIM: Tukipaketit maahanmuuttajaperheille peruskouluun aloituksessa, Äidit mukana – toiminnan aloittaminen

ELÄKÖITYMINEN JA HARRASTAMINEN

- **Työttömyys ja työttömyystilanne:**
  - Nuorisotyöttömyyden , toimintarajoitteisten työllisyystilanne/työttömyystilanne huomioitava.
  - Maahanmuuttajien työllisyyden edistäminen. Maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä edistävät palvelut ovat pitkään olleet hajanaisia ja pirstaleisia. Maahanmuuttajien yleinen työllisyyskehitys on heikkoa. Esim. korkeakoulutetuilla maahanmuuttajanaaisilla on vaikeuksia työllistyä koulutustaan vastaaviin tehtäviin. Maahanmuuttajataustaisista noin 60 % on työttömänä työnhakijana tai palveluiden piirissä.
    - [Perhevapaalta työelämään](#) -valmennusten kohdentaminen erityisesti maahanmuuttajaperheiden äideille , ja muut vastaavanlaiset valmennukset perhevapaiden päätyttyä
- **Työ- ja toimintakyvyn edistäminen:** Työkykyensä heikentyneeksi arvioivien osuus on korkeampi kuin koko maan keskiarvo (FinSote 2020):
  - Tampere 34,1 % ja koko maa 30,8 %

Miten tukea työkykyä työvoiman kysynnän kasvaessa?

- Yli 75-vuotiaiden määrä kaksinkertaistuu seuraavien 15 vuoden kuluessa Suomessa ja työikäisen väestön määrä pienenee. -> **työvoiman kysynnän kasvu erityisesti sote-tehtävissä korostuu.**
- Huoli myös opettajien työhyvinvoinnista ja jaksamisesta. Lisää henkilöstöä, kuten avustajia ja kouluvalmentajia oppilaiden ja opettajien tueksi.
- mittareina työ- ja toimintakyvyn tukemisen keinot

- **Suunnitelman 2017-20 toteutumattomat tai vain osittain toteutuneet tavoitteet:**
- Matalan kynnyksen liikkumisen mahdollisuuksia lisätään ja olosuhteita parannetaan mahdollistamalla tehokas sisä- ja ulkoliikuntatilojen käyttö muun muassa höntsäilyyn ja erityisryhmille.
- Lisätään ja tuetaan ikäihmisten liikuntamahdollisuuksia.

Ehdotukset tavoitteiksi 2021-25:

- Työkyvyn tukeminen

ELÄKÖITYMINEN JA HARRASTAMINEN

- **Kuilu aktiivisten ja ei-aktiivisten välillä kasvaa:**
  - Liikkumisessa ja kulttuuriharrastuksissa korostuvat ääripäät. Erityisesti liikunnassa korostuu äärisuorituksia tavoitteleva ihmisryhmä ja lapset joilla on paljon harrastuksia ja näiden vastapainona henkilöt, jotka eivät harrasta tai liiku lainkaan. **Erot aktiivisuudessa ovat yhteydessä muihin hyvinvointikysymyksiin sekä osin myös harrastusten kovaan hintaan.** Kahden täysin erilaisen ryhmän palveleminen tuo haasteita julkiselle toimijalle.
  - Lasten harraste- ja kerhotoiminnan osalta asiakkaiden tavoittamisessa haasteita tiedottamisessa sekä ilmoittautumisen toteuttamisessa. Ilmoittautumiskäytännöt esim. Maahanmuuttajaperheille liian monimutkaisia, järjestelmiin kirjautumiset, nopeat ilmoittautumisajankohdat yms. Koetaan hankaliksi.
  - Toivotaan vieläkin enemmän lasten harrastetoimintaa kouluympäristöihin.
  - Harrastaminen turvattava koko prosessin ajan: paikan saaminen harrastukseen, mahdollisuus kulkea harrastukseen (liikenneköyhyys)
  - Digitaalisten kulttuuripalveluiden saaminen digitaalisesti mahdollistanut monen kulttuuriharrastuksia etäaikana. Erityisryhmien osalta on noussut huolta näiden digitaalisten palveluiden mahdollisesta vähenemisestä normaalikäytäntöön siirryttäessä. Toimintarajoitteisten henkilöiden pääsy kulttuuriharrastuksiin on aina ajankohtainen asia joten etäpalveluiden ylläpidon taso tulisi säilyttää vastakin.
- Toisiaan vahvistavat osa-alueet: harrastaminen (omaehtoinen toiminta), toimintakyky ja mielenterveys.

- **Suunnitelman 2017-20 toteutumattomat tai vain osittain toteutuneet tavoitteet:**
- Matalan kynnyksen liikkumisen mahdollisuuksia lisätään ja olosuhteita parannetaan mahdollistamalla tehokas sisä- ja ulkoliikuntatilojen käyttö muun muassa höntsäilyyn ja erityisryhmille.
- Lisätään ja tuetaan ikäihmisten liikuntamahdollisuuksia.

Ehdotukset tavoitteiksi 2021-25:

- Harrastamiseen osallistumisen edellytysten parantaminen.

ILMASTOTAVOITTEET, YMPÄRISTÖHAITAT, VIRKITYS JA LUONTOARVOT SEKÄ LIIKENNE JA ASUINYMPÄRISTÖ

- Kaikkien väestöryhmien mahdollisuudet tehdä valintoja eivät ole yhdenvertaisia. Ilmastonmuutoksen hidastaminen ja hyvinvoinnin edistäminen tulisi kytkeä toisiinsa. -> Arviointi eri asukasryhmien osalta.
- **Liikenneköyhyys:** Ihmisellä ei ole mahdollisuutta liikkua kohtuullisella vaivalla, kohtuullisilla kustannuksilla ja kohtuullisessa ajassa niihin paikkoihin, joissa päivittäisiä tarpeita on mahdollista tyydyttää.
  - Aktiivipassi vain rajatulla asiakaskunnalla käytössä
  - Köyhyysrajan alapuolella eläville maksuton joukkoliikennelippu edistäisi osallisuutta ja parantaisi liikkumisen tasa-arvoa. Vähentäisi myös kaupungin tekemien hallintopäätösten määrää, vapauttaisi henkilöstöresurssia. (-> myös Tallinnan malli, kaupunkilaisilla maksuton joukkoliikenne)
  - Keihin kohdistuu liikkumisesta aiheutuvat haitat?
- Alueiden hyvinvointieroja voidaan vähentää kehittämällä varsinkin eriytymiskehityksessä olevia alueita niin, että asukkaat aiheuttavat vähän hiilikuormaa ja käyttävät vähän luonnonvaroja.
  - "Hyvinvoinniltaan eri tasoisten alueiden maantieteellinen sijainti näkyi liikkumisen muodoissa: hyvinvoinniltaan kaikkein matalimmilla alueilla lähes puolet talouksista ei omistanut autoa, mutta korkeimmilla alueilla vähintään kahden auton omistajuus oli yhtä yleistä kuin yhden".
- **Kodin merkitys on kasvanut**
  - Asunnoilta toivotaan omia pihvoja. Pientalomaisen asumisen viehätyksessä kasvaa ja kerrostalokoteihin kaivataan omaa ulkotilaa. Myös kotien välittömän lähiympäristön merkitys kasvaa ja julkiset ulkoalueet nousevat arvoon.
- **Ympäristön laatutekijät enemmän esiin**
- **Luonnon hyvinvointivaikutukset ihmiseen:**
  - biodiversiteetin tärkeys ihmisen hyvinvoinnille -> vaikutus autoimmuunisairauksiin yms.

Suunnitelman 2017-20 toteutumattomat tai vain osittain toteutuneet tavoitteet:

- Parannetaan suunnitelmallisesti pyöräilyn ja kävelyn olosuhteita ja liikkumisen kattavaa sujuvuutta.

Ehdotukset tavoitteiksi 2021-25:

- Kestävä liikenne/liikkuminen
- Luonnon hyvinvointivaikutusten huomioon ottaminen suunnittelussa, kaavoituksessa ja rakentamisessa.

OSALLISTUMISMAHDOLLISUUDET

- Osallistumisen kumuloituminen:
  - jo valmiiksi aktiiviset kansalaiset hyödyntävät osallistumisen kanavia **muuta enemmän**. Samoin korkeakoulutetut luottavat instituutioihin enemmän kuin vähemmän koulutetut.
- Kartoitus tamperelaisten osallistumisen muodoista (Pentagon Insight & Tre kaupunki, kysely 2021) :
  - **47 % kyselyyn vastanneista on spontaaneja osallistujia**
  - 27 % haluaa osallistua ja vaikuttaa anonyymisti esim. verkon tai kyselyn välityksellä,
  - 10 % haluaa olla osa yhdistystä, järjestöä tai muuta ryhmää, joissa voi tehdä yhdessä toimia asioiden eteen. Tilaisuuksiin osallistuu mielellään 7 % ja verkkokommentointiin erikoistuneita mediakeskustelijoita 7 % sekä itsenäisiä aktiiveja 5 %.

Selvitys vahvistaa ajatusta siitä, että Tampereen kaupungin täytyy jatkossakin tarjota useita erilaisia tapoja osallistua.

- Rekisteröityjen yhdistysten merkitys on edelleen vahvaa, mutta yhdistystoiminnassa on tapahtunut muutoksia.
- Neljäs sektori: yhdistyskentän ulkopuolelle ja yhdistykseen liittymisen on alkanut internetin ja sosiaalisen median aikakaudella kehittyä kansalaistoimintaa, joka poikkeaa perinteisestä yhdistystoiminnasta.
- Vapaaehtoistoiminta on yhä suosittumpaa, pop-up tyyppinen osallistuminen erityisesti
- Osallistumisrakenteet + järjestöyhteistyön rakenteet tulee synkronoida hyvinvointialueeseen
- Osallistumisen tukeminen osaksi jo varhaiskasvatusta. Kouluterveyskyselyn (2021) mukaan koululaisten ja opiskelijoiden osallistumismahdollisuudet ja osallisuuden kokemukset ovat heikentyneet.

Suunnitelman 2017-20 toteutumattomat tai vain osittain toteutuneet tavoitteet :

- Kaupungin yhdenvertaisuussuunnitelman osoittamia kehittämistarpeita ovat positiivisten asenteiden, turvallisuuden, vuorovaikutuksen ja osallistumisen sekä vaikuttamisen lisääntyminen henkilöstön osaamista parantamalla ja edistämällä eri väestöryhmien välisiä hyviä suhteita, keskinäistä vuorovaikutusta, tiedonsaantia ja yhteistyötä. Myös suunnitelmallista tasa-arvoisuuden, esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämistyötä on jatkettava.

Ehdotukset tavoitteiksi 2021-25:

- Väestöryhmien laaja-alainen kuulluksi tuleminen (sisältää haavoittuvassa asemassa olevat)
- Välittömän osallistumisen ja spontaanien osallistujien määrän kasvaminen
  - Ehdotuksia mittareiksi 2021-25:
    - > Osallistuvaan budjetointiin osallistuvien määrä
    - > Kuntalaisaloitteiden määrä
    - > Alueellisten lastenparlamenttien osallistujamäärät
    - > Päätösten ennakoarviointien tavoitetaso (osallistaminen)

YSTÄVYYSSUHTEET JA KIUSAAMINEN

- **Sosiaalisten verkostojen puute** on tamperelaisten lapsiperheiden keskuudessa erittäin yleistä. Sosiaalisia verkostojen muodostumista tulisi tukea asuinalueiden kohtaamispaikkoja lisäämällä ja vahvistamalla järjestöjen toiminnan roolia sosiaalisten verkostojen luomisessa.
  - Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuudet lapsiperheiden tukemisessa
  - Erilaiset yhteisöasumisen muodot joista jo kokemusta jonkin verran-> Välimuotoinen asuminen
  - Otetaan mallia eri yhteisöjen tavoista toimia, oppiminen eri kulttuureista: maahanmuuttajayhteisöissä usein tiiviimpää yhteisöllisyyttä, myös eri asuinalueilla voi olla erilaisia naapuruston tukiverkkoja.
  - Sosiaalisen kulttuurin muutostarve, miten siirrytään takaisin entiseen yhteisöllisempään naapurustojen kyläilykulttuuriin, kyläyhteisöllisyyden lisääminen joka vaatii resurssin toiminnan alkuunsaamiseksi. Järjestöyhteistyö.
  - Sekä ikääntyneet että nuoremmat kokevat arjessa yksinäisyyttä.
  - Yksinäiseksi leimautuminen vs. kaikille avoin toiminta, yhteiseen toimintaan tulee houkutella muulla tavoin kuin yksinäiseksi leimaten..
- **Koronan vaikutukset: Kodin merkitys on kasvanut**
  - Kun koteihin eristäydytään, kotona vietetään aikaa ja työskennellään -> 51 % tamperelaisista asutokunnista on yksinasuvien asutokuntia, 30 % on 2 hengen kotitalouksia. -> Yksinäisyys on korostunut etätöiden ja mahdollisten eristystilanteiden johdosta. Kontakteja muihin on vältetty ja yksinasuvien osalla tämä korostuu.
- Maahanmuuttajataustaisten osalla: Vahva palvelujen digitalisaatio ja kielitaidon puute voivat lisätä syrjäytymiskehitystä
-> Selkosuomi (myös muut kuntalaisryhmät)

Suunnitelman 2017-20 toteutumattomat tai vain osittain toteutuneet tavoitteet :

- Kaupungin yhdenvertaisuussuunnitelman osoittamia kehittämistarpeita ovat positiivisten asenteiden, turvallisuuden, vuorovaikutuksen ja osallistumisen sekä vaikuttamisen lisääntyminen henkilöstön osaamista parantamalla ja edistämällä eri väestöryhmien välisiä hyviä suhteita, keskinäistä vuorovaikutusta, tiedonsaantia ja yhteistyötä. Myös suunnitelmallista tasa-arvoisuuden, esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämistyötä on jatkettava.

Ehdotukset tavoitteiksi 2021-25:

- Yksinäisyyden vähentäminen
- Välimuotoisen asumisen/ erilaisten asumismuotojen lisääminen

TULOTASO JA ASUMINEN

Alueiden eriytymiskehitys lisääntyy Tampereella n. 5 aluetta, joiden asukkaista tulo- ja koulutustaso on erityisen alhainen ja työttömyys on erityisen runsasta verrattuna kaupungin muihin alueisiin (hyvinvointi-indeksin alimmat desiilit). Useilla näistä alueista asuu **runsaasti lapsiperheitä**. Näitä alueita voi pitää erityisen huolen alueina eriytymiskehityksen suhteen. Tämän lisäksi useilla muillakin alueilla segregatiokehitys on lisääntynyt vuosikymmenien aikana.

Köyhyys:

- Köyhyys ja sen seuraukset siirtyvät usein sukupolvelta toiselle. Vanhempien hyvinvoinnin ongelmat siirtyvät tai jatkuvat heidän lapsilleen.
- Lapsiperheköyhyys on Tampereella korkealla tasolla. Kaikkiaan 15-20% lapsiperheitä voidaan laskea kohdetuvan tähän kategoriaan.

Asuminen:

- Tampere ikääntyy voimakkaasti. Osa Tampereen alueista ikääntyy muita alueita nopeammin ja voimakkaammin -> erilaiset välimuotoiset asumisratkaisut, monisukupolvinen asuminen, palvelukorttelit. Ikäystävälliset ja esteettömät asuinympäristöt ovat kaikille hyvää ympäristöä! Yhteisökorttelien tarve.
- Ikääntymisen vaikutukset kaupunkiympäristöön: Valtakunnallisten tilastojen perusteella ikääntyneet muuttavat eniten keskustoihin ja alakeskuksiin pois autovyöhykkeeltä, mikä muistuttaa kestävän kaupunkirakenteen tärkeydestä
- Ikärakenteen muutokseen linkittyä yhden ja kahden hengen asuntokuntien osuuden kasvu. Toisaalta myös nuorempien aikuisten perhekoot ovat pienentyneet.
- Asuntokannan alueelliset erot ovat yksi alueellista eriytymistä tuottava tekijä.
- Kaikista asuntokunnista yli puolet on yksinasuvien asuntokuntia (51%) ja 30% kaksin elävien asuntokuntia. Tampereen väestömäärään suhteutettuna yksinasuvia on 31 %.

Asunnottomuus-liikenneköyhyys-energiaköyhyys (Energiaköyhyys = vaikeus ylläpitää perustarpeita energiakustannusten takia)

Koronan vaikutukset:

- Monipaikkainen asuminen mahdollisesti lisääntynyt.
- Koronalla on ollut jo vaikutusta niiden henkilöiden toimeentuloon ja hyvinvointiin, jotka ovat olleet jo ennen pandemiaa eri tavoin vaikeissa sosiaalisissa tilanteissa. Esim. toimeentulotuen tarpeessa olleet, mielenterveys- ja päihdekuntoutujat, asunnottomat sekä ulkomaalaistaustaiset työkäiset.

Suunnitelman 2017-20 toteutumattomat tai vain osittain toteutuneet tavoitteet: Tähän teemaan ei sisältynyt tavoitteita

Ehdotukset tavoitteiksi 2021-25:

- Lapsiperheköyhyyden väheneminen
- Asunnottomuuden väheneminen
- Sosiaalisen raportoinnin käynnistys erillisellä työpanoksella ja vuosittaisen raportin tuottaminen yhteistyössä sosiaalihuollon työntekijöiden ja asiakkaiden kanssa.

RIKOKSET, KOETTU TURVALLISUUS JA VÄKIVALTA SEKÄ TAPATURMAT JA ONNETTOMUUDET

- **Esteettömyys ja liikenneturvallisuus:**
  - Määritelmästä riippuen n. 10 000–35 000 tamperelaisella on pysyviä liikkumista hankaloittavia rajoitteita. Liikenneturvallisuuden ja turvallisuuden tunteen edistäminen parantaa kaikenikäisten, ml. lapset ja ikäihmiset, itsenäisen liikkumisen mahdollisuuksia.
- Turvallisuuskyselyssä (2021) selvitettiin vastaajien huolestuneisuutta liikenneonnettomuuden uhriksi joutumisesta. 29,7 % vastaajista on erittäin huolestunut tai melko huolestunut liikenneonnettomuuden uhriksi joutumisesta.
- **Häirintä ja väkivalta:**
  - Tyttöjen kokemukset häiritsevistä seksuaalisesta ehdottelusta tai ahdistelusta ovat nousseet 20 prosenttiyksikköä kaikissa kyselyyn osallistuneissa kouluasteissa. (Kouluterveyskysely 2021)
  - Tampereella on otettu käyttöön verkkopalvelu, joka auttaa ja ohjeistaa koululaisia sosiaalisen median ongelmatilanteissa. Someturva-verkkopalvelua voivat käyttää 7.–9.-luokkalaisten, opettajat ja oppilashuollon henkilökunta. Palvelussa nuori voi ilmoittaa esimerkiksi kiusaamisesta, uhkailusta tai seksuaalisesta häirinnästä, jota on kohdannut verkossa. Ilmoitus tehdään nimettömästi
  - Lähisuuhdeväkivalta: tavoitteita ja mittaristoa mm. tamperelaisten turvallisuuskyselystä 2021 ja 4v. lasten vanhempien kyselystä 2020.
- Kadulla päihtyneiden kohtaaminen lisää turvattomuuden tunnetta (Turvallisuuskysely) ja huumeiden helppo saatavuus nuorten keskuudessa (kouluterveyskysely 2021).

Suunnitelman 2017-20 toteutumattomat tai vain osittain toteutuneet tavoitteet:

Turvallisuussuunnitelma päivitetään ja lisätään kaupunkilaisten toimintaosaamista onnettomuus- ja muissa riskitilanteissa

Ehdotukset tavoitteiksi 2021-25:

- Sosiaalinen media: Turvallisuuden tunteen lisääminen, Someturva –verkkopalvelu yläkoululaisille/ mittarina ilmoitusten määrä

Muita nostoja

- Segregaatio korostuu useissa kohdin
- Yhdenvertaisuus/ Eriarvoisuus: 36 % vastanneista kokee lapsiperheiden olevan eriarvoisessa asemassa (4-vuotiaiden lasten perheiden kysely 2020); palveluiden saatavuus ja laatu, taloudellinen eriarvoisuus (sosioekonominen asema), harrastamisen mahdollisuudet, asiakasmaksut.
  - Seksuaalitaso-arvo, sateenkaarinuoret
- Kestävän kehityksen kokonaisuus, [SDG-tavoitteiden](#) peilaus kaikkiin osa-alueisiin.
- Tampere - arkisen elämänlaadun kärkikaupunki

Kuva: Visit Tampere / Laura Vanzo

Tavoitteet 2021–2025: Tampere - arkisen elämänlaadun kärkikaupunki

• Terveys

- Ravitsemus: Varhaiskasvatuksen ja koulun ruokakasvatuksen kehittämiseen ja arviointiin hyödynnetään nykytila.fi -itsearviointityökalua / mittarina itsearviointityökalu on käytössä
- Ehkäisevää päihdetyötä tehdään suunnitelmallisesti yhdessä asukkaiden, järjestöjen ja hyvinvointialueen kanssa
- Mielenterveys, Hyvän mielen kunta –tavoitelista / tavoitelista on otettu käyttöön
- Palveluohjauksen kehittyminen/toimiminen muutoksessa, Yhdyspinnat
- Liikenneköyhyys: Fyysinen palveluiden saatavuus
- Digitalisaatio ja saavutettavuus (erityisryhmät)?

• Koulutus

- Nivelvaiheen tuki,
- Kouluun kiinnittyminen

• Henkilökohtainen työ ja toiminta

- Työ- ja toimintakyvyn tukeminen
- Harrastamisen mahdollistaminen kaikilta osin

• Ympäristö

- Kestävä liikkuminen
- Luonnon hyvinvointivaikutukset

• Äänen saaminen kuuluville yhteiskunnassa

- Väestöryhmien laaja-alainen kuulluksi tuleminen (haavoittuvassa asemassa olevat)
- Välitön osallistuminen ja spontaanien osallistujien määrän kasvu

• Sosiaaliset yhteydet ja suhteet

- Yksinäisyyden väheneminen
- Erilaisten asumismuotojen lisääminen, yhteisökorttelit

• Aineellinen elintaso

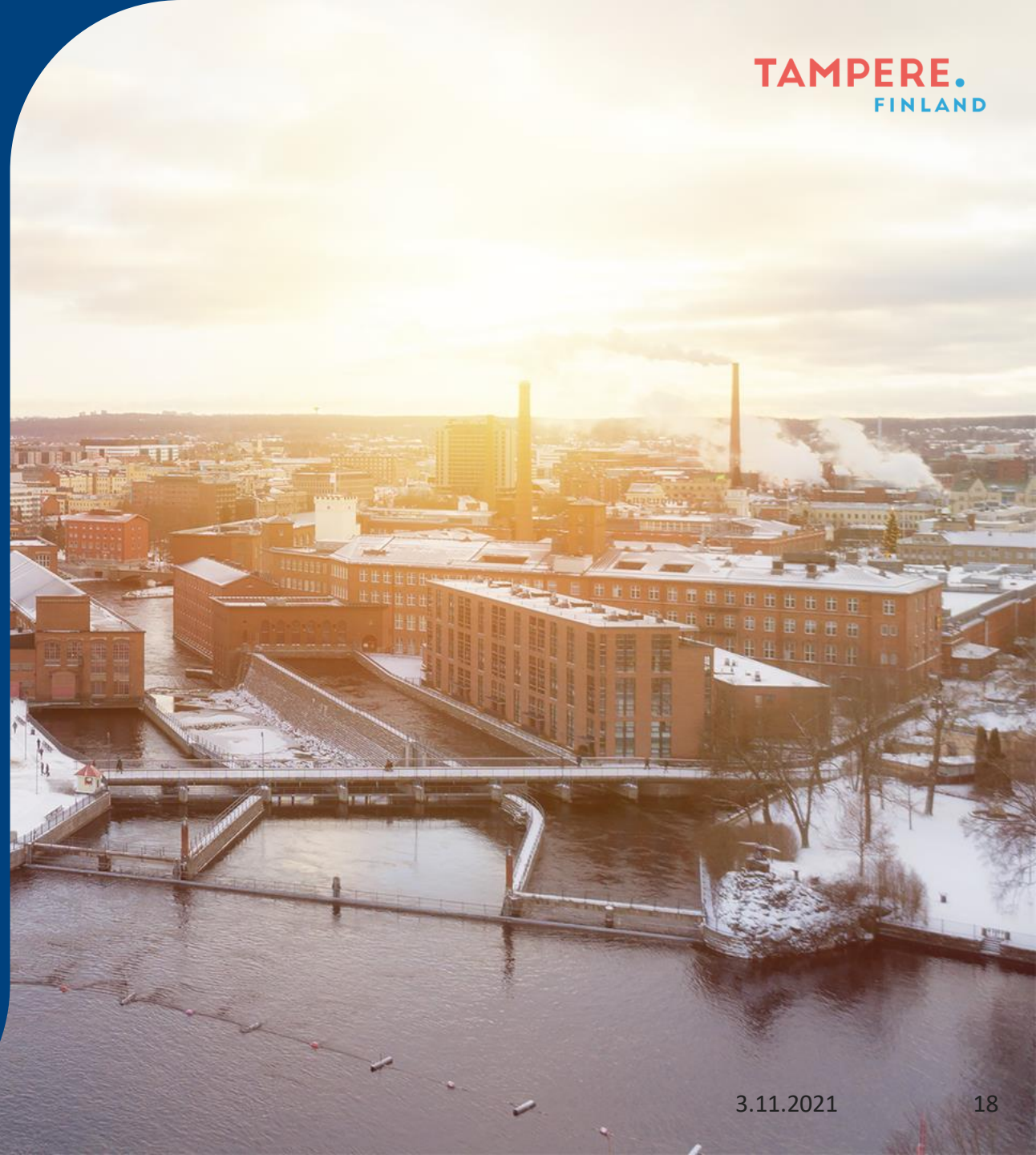
- Sosiaalinen raportointi on käynnistynyt /mittari
- Lapsiperheköyhyyden väheneminen (tavoitteet ja mittarit / Tre Junior)
- Asunnottomuuden väheneminen

• Turvallisuuden tunne

- Turvallisuus sosiaalisessa mediassa /Someturva

Laajan hyvinvointikertomuksen ja - suunnitelman kommentointi (2.11 mennessä)

- Ehkäpä verkosto (ept)
- Seuraparlamentti
- Vanhusneuvosto
- Vammaisneuvosto
- Nuorisovaltuusto
- Järjestöedustamo
- Perheverkko

KIITOS!

Lisätietoja:

Jaana Ylänen,

hyvinvointikoordinaattori

jaana.ylanen@tampere.fi

Mika Vuori,

Suunnittelupäällikkö

mika.vuori@tampere.fi